

บทที่ 1



บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในบรรดาทรัพยากรของชาตินั้น เด็กนับได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ามากที่สุด เพราะเด็กย่อมจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่อันจะเป็นกำลังของชาติสืบต่อไปในอนาคต ซึ่งชาติจะมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าไปได้เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตั้งแต่เยาว์วัย

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยจึงเป็นการเริ่มต้นที่มีความสำคัญในการช่วยให้เด็กได้เกิดการพัฒนาในทุกทาง ดังที่เปสตาลอซซี (Pestalozzi quoted in Lambert 1958 : 4) ได้เปรียบเทียบให้เห็นความสำคัญของการศึกษาในวัยนี้ว่า "เด็กทุกคนเปรียบเสมือนดอกไม้ตูม การศึกษาจะเป็นขบวนการที่จะคอยระวังเฝ้าดูให้เด็กได้พัฒนาในเวลาต่อมา" จากคำกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการให้ความรู้แก่เด็กในระดับนี้นั้นจะต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปทีละขั้นค่อน

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัยนั้น ไม่ได้มุ่งเน้นให้เด็กต้องเรียนหนังสืออย่างเข้มงวดเหมือนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา แต่จะเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไปในระดับประถมศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 10) ได้ระบุไว้ว่า "การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป" นอกจากนี้ กิติยวดี บุญชื้อ และคณะ (2523 : 39) รวมทั้ง กมลลา โอสถานุเคราะห์ (2526 : 73) ได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับแนวการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า ในการสอนระดับปฐมวัยควรจะเป็นการสอนที่มุ่งเน้นการฝึกความพร้อมด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก รวมทั้งการปลูกฝังทัศนคติ การเสริมสร้างลักษณะนิสัย และการส่งเสริมพัฒนาการทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รู้จักสังเกต คิดอย่างมีเหตุผลและช่วยตัวเองได้ มากกว่าที่จะเร่งกดดันให้เด็กต้องอ่านออก เขียนได้หรือทำเลขเป็น

การเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนที่จะขึ้นไปเรียนชั้นประถมศึกษาชั้น นั้นว่าเป็นผลอย่างยิ่ง ต่อตัวเด็กในหลาย ๆ ด้าน ดังที่ ราซี ทองสวัสดิ์ (2523 : 31) และนางลักษณ์ สนิบผล (2524 : 29) ได้ให้ข้อคิดว่า เด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมมาแล้วนั้น นอกจากจะไม่ทำให้เด็กเรียนหนังสือได้ช้าแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีสุขภาพจิตดี สามารถเข้ากับบุคคลอื่นได้และเรียนหนังสืออย่างมีความสุข

ในทางตรงกันข้ามหากมีการบังคับให้เด็กต้องเรียนรู้ทางด้านวิชาการมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่เด็กยังไม่พร้อมที่จะเรียนนั้น จะทำให้เกิดผลเสียอย่างมากต่อตัวเด็ก ซึ่ง ลัดดา นิลละมณี (2521 : 13) ให้ความเห็นว่า "การบังคับเคี้ยวเชิญเด็กที่ยังไม่มีความพร้อมให้ต้องเรียนแล้ว จะทำให้สุขภาพจิตของเด็กเสื่อมโทรมมีอารมณ์หงุดหงิด มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน และเป็นการตัดรอนความเฉลียวฉลาดของเด็กโดยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์" ดังนั้น การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยจึงถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้

การเล่นเป็นสื่อสำคัญที่มีส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เพราะการเล่นมีบทบาท มีความสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ทาง ดังที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาเด็กเชื่อว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยไม่เน้นการสอนหนังสือ แต่ใช้วิธีจัดกิจกรรมให้แก่เด็กโดยใช้ของเล่นเป็นสื่อ เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ขบวนการเรียนรู้ของเด็ก (ฉวีวรรณ จึงเจริญ : 7) เช่นเดียวกับที่เฟรเดอริค (Froebel อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2521 : 10) มีความเชื่อว่า การศึกษาของเด็กเล็ก ที่ถูกต้องนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนให้เด็กได้มีโอกาสเล่นของเล่นต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสม นอกจากนี้แล้ว พิชัย สันตภิรมย์ (2525 : 92) และอำไพ สุจริตกุล (2524 : คำนำ) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเล่นเด็กไว้ว่า ของเล่นช่วยให้เด็กได้มีโอกาสฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกสร้างสรรค์และเตรียมพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ช่วยระบายออกทางด้านจิตใจ อารมณ์ สร้างจินตนาการ ฝึกการทำงาน และช่วยคลายพลังส่วนเกินไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ เครื่องเล่นที่ดีมีส่วนช่วยพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย ความคิดและจิตใจ ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความมั่นใจในตัวเอง ตลอดจนฝึกการแก้ปัญหาของเด็กได้เช่นเดียวกับ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ของผู้ใหญ่ จึงเห็นได้ว่าการเล่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

แต่ในปัจจุบัน เรามักจะพบว่า เครื่องเล่นสำหรับเด็กส่วนใหญ่ยังมีความแตกต่างกันมาก ในด้านคุณค่าที่เด็กพึงจะได้รับ เครื่องเล่นเป็นจำนวนมากช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนานเพลิดเพลินมากกว่าที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก และยังมีเครื่องเล่นอีกหลายชนิดที่ไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ ดังที่ ลัดดาวัลย์ กัทธสุวรรณ (2522 : 13 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วราวุธ 2526 : 3) และอำไพ สุจริตกุล (2524 : คำนำ) ให้ข้อคิดเห็นว่า เครื่องเล่นบางชนิดราคาแพง สีสรรหน้าเล่น แต่เด็กเล่นเพื่อความสุขสนานเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ส่งเสริมพัฒนาการหรือมีความหมายทางด้านการศึกษาแต่อย่างใด เครื่องเล่นส่วนใหญ่ให้ประโยชน์หรือคุณค่าไม่เพียงพอเท่าที่ควร บางอย่างอาจเกิดอันตรายและไม่ปลอดภัยแก่เด็ก ดังนั้น การพิจารณาเลือกเครื่องเล่นที่เหมาะสมกับวัยและส่งเสริมพัฒนาการในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย รวมทั้งสภาพการมีและการนำมาใช้ การพิจารณาเลือกเครื่องเล่น การได้มาและปัญหาของครูอนุบาลที่มีต่อเครื่องเล่น ด้วยผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า ผลของการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยทุกฝ่าย ในการที่จะพิจารณาเลือกและจัดเตรียมเครื่องเล่นให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม
2. เพื่อสำรวจเครื่องเล่นเกี่ยวกับ
 - 2.1 สภาพการมีและการใช้เครื่องเล่น
 - 2.2 สาเหตุที่โรงเรียนอนุบาลมีเครื่องเล่นแต่ไม่นำมาใช้
 - 2.3 สาเหตุที่โรงเรียนอนุบาลไม่มีเครื่องเล่น
 - 2.4 การพิจารณาเลือกเครื่องเล่นของครูอนุบาล
 - 2.5 การได้มาของเครื่องเล่น
 - 2.6 ปัญหาของครูอนุบาลที่มีต่อเครื่องเล่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรเป็นครูที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่เปิดสอนเฉพาะระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2526 จากจำนวน 8 เขตในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น

2. รายชื่อของเครื่องเล่นจะเน้นเฉพาะเครื่องเล่นที่ช่วยในการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ก. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย ในด้านรายชื่อของเครื่องเล่นทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

ข. สภาพการณ์และการใช้ เครื่องเล่น

ค. สาเหตุที่โรงเรียนอนุบาลมีเครื่องเล่นแต่ไม่นำมาใช้

ง. สาเหตุที่โรงเรียนอนุบาลไม่มีเครื่องเล่น

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับเครื่องเล่นในด้านอื่น ๆ ได้แก่

ก. การพิจารณาเลือกเครื่องเล่นของครูอนุบาล

ข. การได้มาของเครื่องเล่น

ค. ปัญหาของครูอนุบาลที่มีต่อเครื่องเล่น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีเนื้อหาครอบคลุมปัญหาที่ต้องการศึกษาและเชื่อถือได้ เพราะผ่านการตรวจและปรับปรุงแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนได้นำไปทดลองใช้กับครูอนุบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นอย่างดีแล้ว

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยถือว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบตามความคิดเห็นของตนเองและตามสภาพความเป็นจริงทุกประการ

ความจำกัดของการวิจัย

เนื่องจาก เขตอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานคร ที่อยู่นอกเหนือจากเขตที่ทำการวิจัยมีโรงเรียนอนุบาลที่เปิดสอนเฉพาะระดับอนุบาลเป็นจำนวนน้อยมาก ไม่ตรงตามเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการ จึงไม่สามารถทำการวิจัยได้ครบทุกเขต

คำจำกัดความ

เครื่องเล่น หมายถึง ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นสำหรับเด็ก เล่นและใช้ในโรงเรียน โดยโรงเรียนอาจซื้อมาจากบริษัทผลิตเครื่องเล่นหรือจากร้านจำหน่ายเครื่องเล่นหรือโรงเรียนจัดทำขึ้นใช้เอง

เครื่องเล่นที่ช่วยในการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย หมายถึง เครื่องเล่นที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาร่างกายและกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ให้แข็งแรง และช่วยให้การใช้กล้ามเนื้อสัมพันธ์กัน

เครื่องเล่นที่ช่วยในการเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญา หมายถึง เครื่องเล่นที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาสติปัญญาให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

เครื่องเล่นที่ช่วยในการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์และสังคม หมายถึง เครื่องเล่นที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาอารมณ์และจิตใจให้เปลิดเพลิน แจ่มใส เบิกบาน คลายความเครียด สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 4-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับพัฒนาการ การจัดประสบการณ์ การเตรียมความพร้อม การเล่น เครื่องเล่นและสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนการสังเกต เครื่องเล่นในโรงเรียนอนุบาลและจากร้านจำหน่าย เครื่องเล่น รวมทั้งการรวบรวมข้อแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ด้าน เครื่องเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

2. เลือกตัวอย่างประชากร โดยเลือกเขตเลือกโรงเรียน และเลือกครูได้ตัวอย่าง ประชากรเป็นครูอนุบาลที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาลสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2526 จำนวน 320 คน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แล้วนำเครื่องมือ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับครูอนุบาลที่มีลักษณะใกล้เคียง กับตัวอย่างประชากร จำนวน 10 คน จากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งให้สมบูรณ์

4. นำเครื่องมือไปใช้กับตัวอย่างประชากรที่สุ่มตัวอย่างไว้ทั้ง 320 คน

5. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ทหารค่า ร้อยละ ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นและไม่จำเป็นต่อการเตรียม ความพร้อมของเด็กปฐมวัย ทหารค่าร้อยละ ในเรื่องของความจำเป็นมากและจำเป็นน้อย ทหาร ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สภาพการมีและการใช้เครื่องเล่น ทหารค่าร้อยละ สาเหตุที่โรงเรียนอนุบาลมีเครื่องเล่นแต่ไม่ นำมาใช้และสาเหตุที่ไม่มีเครื่องเล่น สรุปเป็นข้อ การพิจารณาเลือกเครื่องเล่นของครูอนุบาล การได้มาของเครื่องเล่น และปัญหาของครูอนุบาลที่มีต่อเครื่องเล่น ทหารค่าร้อยละ

6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ เสนอในรูปตารางและความ เรียง

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยทางด้าน ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม และผลของการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องเล่นในด้าน อื่น ๆ

2. เป็นแนวทางในการเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยทุกฝ่าย ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ครูอนุบาล ที่เลี้ยง ตลอดจนพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้สนใจ ในการพิจารณา เลือกและจัดเตรียม เครื่องเล่นให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

3. เป็นข้อคิดสำหรับผู้ผลิต เครื่องเล่นสำหรับเด็ก ที่จะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของ เด็กเป็นสำคัญ โดยมุ่งผลิต เครื่องเล่นที่มีคุณค่าและช่วยพัฒนาความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยให้แพร่ หลายยิ่งขึ้น